

TEKSTER

KAFFEHANDEL

INGEN FROST I BRASILIEN

Der er heldigvis ikke udsigt til frost i Brasilien i år! "Nå, og hvad så?", er vel de flestes naturlige reaktion. Men de gode nyheder betyder, at der så er gode chancer for, at vi slipper for at betale mere for kaffen. Oven i købet er der udsigt til en ny rekordstor høst af kaffe- bønner og dermed udsigt til, at prisen på kaffe får et dyk nedad.

Frost i Brasilien, eller et andet vigtigt producentland, kan ellers få kaffepriserne til at gå amok. Når høsten slår fejl, og der bliver mangel på kaffe, vil de folk som spekulerer i salg af kaffe på børserne i New York og London presse priserne på kaffebønner i vejret. Og det er noget, der kan mærkes i forbrugerlandene. Kaffe er verdens anden vigtigste handelsvare - kun overgået af olie. Derfor er der tale om rigtig mange penge, når der handles kaffe på børserne.

DANMARK ER ET KAFFETØRSTIGT LAND

I Danmark drikker vi kaffe som få andre steder i verden. Lige nu indtager vi en flot tredjeplads i statistikken over de mest kaffetørstige lande. Fire kopper kaffe bliver det til i gennemsnit pr. dansker pr. dag. Det svarer til næsten 22 millioner kopper kaffe om dagen. Eller sagt på en anden måde, hver dansker drikker om året 240 liter kaffe.

På årsbasis køber hver eneste af Danmarks 5,4 millioner indbyggere godt 6-7 kg kaffe, til en samlet pris på omkring 3,5 milliarder kroner. Kun Sverige og Finland kan prale af at drikke mere kaffe og bruge flere penge på den.

De store mængder kaffe køber vi i mange forskellige lande: I 1998 handlede vi kaffe med 16 lande i Afrika, 8 i Mellemamerika, 4 i Sydamerika, 5 i Sydøstasien og 4 i Europa. Disse 37 lande solgte os tilsammen 55.271 tons rå kaffebønner til en pris af i alt 1.081.694.000 kr. I samme periode eksporterede vi 7.426 tons færdigbrændt kaffe, til en samlet værdi af 264.872.000 kr.

UDBUD OG EFTERSPØRGSEL

Der er mange faktorer, som spiller ind på den pris, forbrugeren skal betale for et kilo kaffe. Varens pris fastsættes ikke kun efter forhandlinger mellem sælger og køber, men også på grundlag af de mængder råkaffe, der udbydes på markedet. Ændringer i forbrugsvaner - som f.eks. at mange unge i dag ofte drikker Coca-Cola frem for kaffe, en god eller en dårlig kaffehøst, strejker, eller generel mangel på råvarer, indvirker i høj grad på prisen.

VIDSTE DU AT...

ikke færre end 20 millioner mennesker verden over arbejder på eller ved kaffeplantager?

TEKSTER

For at hindre for store udsving i kaffepriserne, har man i mange år forsøgt at lave aftaler mellem producentlandene og forbrugerlandene. Men det har vist sig at være svært at gennemføre i praksis.

Blandt de mange kaffeproducenter rundt om i verden, vil der sandsynligvis altid være nogen, som vil bryde aftalen, og tilbyde deres kaffe til en billigere pris end den aftalte. Ikke mindst de mange mellemlid fra producent til forbruger lægger hindringer i vejen for en ensartet prispolitik.

MANGE FÅR EN BID AF KAFFEBØNNEN

Som ved al anden handel gælder det om for sælgeren at sælge så dyrt som muligt, og for køber at købe så billigt som muligt. I dette tilfælde altså kaffeproducenten og forbrugeren.

Men før kaffen er nået fra producent til forbruger, skal den igennem mange led. Den skal transporteres fra plantagen til opkøberen, lagres i store haller, fragtes med skib eller fly, lastes og losses, transporteres til kaffefirmaet, forarbejdes, pakkes, transporteres til forhandleren og udstilles. Først da kan vi bese varen, vælge den kaffe der passer os bedst og bære den hjem i køkkenet, hvor bønnerne endelig kan blive til en dejlig kop varm duftende kaffe.

Alle disse handelsled skal hver især have deres del af fortjenesten: kaffebonden, opkøberen, mellemhandleren, børsmægleren, skibsrederen, importøren, transportfirmaet, forhandlerne og ikke mindst staten.

Den, der tjener mindst, er mærkeligt nok bonden, som har slidt og slæbt for at dyrke den bedst mulige råvare. Staten tjener mest. I Danmark får den danske stat cirka 35% af en pakke kaffes pris i form af moms, told og luksusafgifter.

KAFFE TIL KØKKENVASKEN

De lave priser på kaffe er sikkert en af hovedårsagerne til det store danske kaffeforbrug. Danskerne top- per nemlig statistikken over kaffeforbrugende lande. Alligevel falder det samlede forbrug en smule fra år til år. Mellem en halv og én procent om året.

VIDSTE DU AT...

kaffe er den anden vigtigste handelsvare i verden?

TEKSTER

De lave priser kan dog i nogen grad bremse denne udvikling. Desuden køber stadig flere forbrugere dyrere kvalitetskaffer. Ligesom de helt ublandede og dyre kaffer fra bl.a. Kenya, Colombia, Java og Mocca bliver mere og mere populære.

Når priserne er lave, er vi også mere tilbøjelige til at sløse med kaffen. Vi laver nok lidt flere kopper, end vi ellers ville have gjort. Som en kaffeekspert udtrykker det: "I perioder med lavere pris bliver der brygget mere kaffe til køkkenvasken, end når prisen er høj."

BRASIL IEN - ET UHYGGELIGT EKSEMPEL

I begyndelsen af 1930'erne var Brasilien blevet verdens førende producent af kaffe. 90% af landets indtægter kom fra salg af kaffe. Landet var derfor fuldstændigt afhængig af at kunne sælge sin kaffe. Op gennem 40'erne og 50'erne plantede man stadig flere kaffetræer i sikker forvisning om, at der var købere nok til de enorme mængder kaffe.

Men sidst i 1950'erne var markedet pludselig mættet. Lagrene bugnede af ti-tusindevis tons kaffe, som ingen ville købe. Resultatet var et dramatisk fald i priserne. Til sidst faldt priserne så meget, at det ikke kunne betale sig at sælge kaffen. Derfor var Brasilien nød til at brænde deres enorme lagre af kaffe. I løbet af et par år gik 78.214.253 sække med rå kaffebønner op i røg.

Selv om det lyder utroligt, regnede brasilianerne ud, at tabet ved at brænde kaffen, rent faktisk var mindre, end det prisfald den megen kaffe ville have medført på verdensmarkedet.

Det siger sig selv, at prisfaldet var en national katastrofe for Brasilien. Tusindvis af plantager måtte lukke, folk blev fattige, hungersnøden truede og den brasilianske regering måtte gå af. Men planen lykkedes. I løbet af få år steg kaffepriserne så meget, at det atter kunne betale sig at dyrke kaffe.